

قوانین و مقررات :

• آئین نامه بهداشت محیط .

• آیین نامه اجرایی قانون اصلاح ماده ۱۳ قانون مواد خوردنی ، آشامیدنی ، آرایشی و بهداشتی .

• ماده ۶۸۸ قانون مجازات اسلامی .

آئین نامه بهداشت محیط

وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی در اجرای بند (۲) ماده (۱) قانون تشکیلات و وظایف وزارت بهداشت - درمان و هیئت محترم وزیران در جلسه مورخه ۷۱/۴/۲۴ بنا به پیشنهاد شماره ۱۳۲۰ مورخه ۷۰/۲/۱۱ وزارت بهداشت ، آموزش پزشکی (مصوبه ۶۷/۳/۳ مجلس شورای اسلامی) آئین نامه بهداشت محیط را به شرح زیر تصویب نمود .

آئین نامه بهداشت محیط :

ماده ۱- تعاریف :

الف - بهداشت محیط : عبارتست از کنترل عواملی از محیط زندگی که به گونه ای روی سلامت جسمی ، روانی و اجتماعی انسان تاثیر می گذارند .

ب - آب آشامیدنی :

آب آشامیدنی آب گواری است که عوامل فیزیکی ، شیمیایی و بیولوژیکی آن در حد استانداردهای مصوب باشد و مصرف آن در کوتاه مدت یا دراز مدت عارضه سوئی در انسان ایجاد نکند .

پ - آلودگی آب آشامیدنی :

آلودگی آب آشامیدنی عبارتست از تغییر خواص فیزیکی ، شیمیایی و بیولوژیکی آب به گونه ای که آن را برای مصرف انسان زیان آور سازد .

ت - کنترل بهداشتی :

منظور از کنترل بهداشتی ، بازدید و بررسی بهداشتی مراکز مشمول این آئین نامه به منظور اعمال ضوابط بهداشت محیطی می باشد .

ث - مراکز کاربرد پرتوهای یونساز در پزشکی :

مراکز کاربرد پرتوهای یونساز در پزشکی مراکزی هستند که با استفاده از پرتوهای یونساز زیر نظر مسئولین متخصص مربوطه به تشخیص یا درمان بیماریها پرداخته و شامل مراکز رادیو لوژی ، رادیوتراپی و رادیو ایزوتوپ می باشد .

ج - اماکن عمومی :

اماکن عمومی عبارتند از : اماکن متبرکه و زیارتگاهها ، زائرسراها ، هتل ها ، متل ها ، مسافرخانه ها ، پانسیونها ، آسایشگاههای سالمندان ، آرایشگاهها ، حمامها ، حمامهای سونا ، استخر های شنا ، سینماها ، پارکها ، مراکز تفریحات سالم ، باشگاههای ورزشی ، ترمینال های وسایل حمل و نقل عمومی و مسافرتی ، توالتهای عمومی ، گورستانها و مانند آنها .

چ - مراکز تهیه ، توزیع ، نگهداری و فروش مواد خوردنی ، آشامیدنی و بهداشتی :

عبارتند از کلیه کارخانه ها ، کارگاهها ، سردخانه ها ، اماکن و مغازه هایی که به گونه ای نسبت به تهیه ، توزیع ، نگهداری و فروش مواد خوردنی ، آشامیدنی و بهداشتی اقدام نمایند .

ح - مراکز بهداشتی ، درمانی :

مراکز بهداشتی درمانی عبارتند از بیمارستانها ، آسایشگاهها ، زایشگاهها ، مطب ها ، درمانگاهها ، آزمایشگاههای تشخیص طبی ، بخشهای تزریقات و پانسمان ، آسایشگاههای معلولین ، طب هسته ای ، فیزیوتراپی ، رادیولوژی و مانند آنها .

خ - مراکز آموزشی و تربیتی :

مراکز آموزشی و تربیتی عبارتند از مدارس ، آموزشگاههای تحصیلی ، حوزه های علمیه ، دانشکده ها ، هنرستان ها ، خوابگاههای مراکز آموزشی ، پرورشگاهها ، مراکز تربیتی شبانه روزی ، ندامتگاهها و مهدهای کودک .

ماده ۲- هر اقدامی که تهدیدی برای بهداشت عمومی شناخته شود ممنوع می باشد وزارت بهداشت - درمان و آموزش پزشکی موظف است پس از تشخیص هر مورد از مواردی که در حیطه وظایف وزارت می باشد راسا اقدام قانونی معمول و در سایر موارد موضوع را به مراجع ذیربط جهت انجام اقدامهای قانونی فوری اعلام نماید . متخلفان از مقررات بهداشت عمومی تحت پیگرد قانونی قرار خواهند گرفت.

ماده ۳ - آلوده کردن آب آشامیدنی عمومی ممنوع است و با متخلفان مطابق مقررات رفتار خواهد شد. وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی به منظور حفظ سلامت و بهداشت مردم مکلف است کیفیت آب آشامیدنی عمومی از نقطه آگیری تا مصرف را از نظر بهداشتی تحت نظارت مستمر قرار دهد .

تبصره ۱ - وظایف و اختیارات سازمان حفاظت محیط زیست در پیشگیری و جلوگیری از آلودگی منابع آب - موضوع ماده (۴۶) قانون توزیع عادلانه آب ، و آئین نامه های اجرایی آن همچنان قابل اجراست .

تبصره ۲ - سازمانها و مؤسسه های دولتی و خصوصی تامین کننده آب آشامیدنی عمومی موظف به رعایت همه ضوابط و معیارهای بهداشتی اعلام شده توسط وزارت بهداشت ، درمان و

آموزش پزشکی بوده و باید همه اطلاعات لازم برای بررسی مورد یا موارد و تسهیلات بازدید از تاسیسات را در اختیار وزارت قرار دهند .

تبصره ۳ - وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی به منظور کنترل آب آشامیدنی عمومی در مراحل مختلف توزیع ، آزمایشگاههای مراکز بهداشت استان ، شهرستان و مراکز بهداشتی ، درمانی را برای ارائه خدمت در این زمینه تجهیز می نماید .

ماده ۴ - به منظور جلوگیری از روند رو به رشد آلودگی منابع آبهای سطحی و زیرزمینی اعم از چاهها ، رودخانه ها ، قناتها ، چشمه ها ، آب مصرفی شهر و روستا کمیته ای با نام کمیته حفاظت از منابع آب آشامیدنی زیر نظر استاندار با عضویت مدیران و رؤسای ادارات کل : ۱- بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی ۲- سازمان حفاظت محیط زیست ۳- سازمان آب منطقه ای استان ۴- جهاد کشاورزی استان ۵- برنامه و بودجه استان ۶- شرکت آب و فاضلاب استان ، تشکیل می شود تا موارد زیر را بررسی و اقدام نماید .

- اتخاذ تصمیم راجع به خارج نمودن بعضی از منابع تامین آب آشامیدنی از سرویس که بر اساس گزارش مراکز بهداشت آلوده شده اند (اعم از چاهها ، چشمه ها ، قناتها و ...) .

- اتخاذ تدابیر لازم جهت حفاظت از منابع آب آشامیدنی موجود بر اساس دستورهای که توسط دستگاههای ذیربط پیشنهاد میشود و به تصویب کمیته می رسد .

- اتخاذ تدابیر لازم به منظور حفظ حریم مناطقی که در آینده برای تامین آب شهرها از طریق دستگاههای ذیربط پیشنهاد می شود.

- اتخاذ تصمیم در رابطه با بحرانهای ناشی از آلودگی منابع آب و چگونگی مقابله به آنها .
تبصره - در ابتدا مراکز بهداشت موظف هستند نواقصی را که موجب آلودگی منابع آب میگردد به دستگاه ذیربط اعلام کند تا راسا نسبت به رفع آن اقدام نمایند .

در صورتی که امکانات دستگاهها برای رفع نواقص کفایت ننماید مراتب در کمیته یاد شده مطرح خواهد شد .

ماده ۵ - وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی بمنظور حفظ بهداشت عمومی مکلف است بررسیهای لازم را در مورد تاثیر های هوای استنشاقی و سایر مواد مؤثر بر انسان معمول دارد و نسبت به ارائه توصیه های ضروری به مراجع ذیربط اقدام نماید.

ماده ۶ - مراکز کاربرد پرتوهای یونساز در پزشکی مؤظف به همکاری و ارائه آمار و اطلاعات و فراهم نمودن تسهیلات بمنظور بررسی دزیمتری و بهسازی جهت انجام وظیفه کارشناسان وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی می باشند . با متخلفان برابر مقررات قانونی مربوطه (قانون تعزیرات) رفتار خواهد شد .

ماده ۷ - وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی مکلف است مراکز بهداشتی ، درمانی ، آموزشی و تربیتی ، اماکن عمومی ، مراکز تهیه ، توزیع ، نگهداری و فروش مواد خوردنی ،

آشامیدنی و بهداشتی را از نظر ضوابط و مقررات بهداشت محیطی کنترل و با متخلفان از دستورالعمل ها و توصیه های بهداشتی وزارت برابر مقررات قانونی مربوطه (قانون تعزیرات) رفتار نماید .

ماده ۸ - مراجع صادر کننده پروانه کسب مراکز تهیه ، توزیع ، نگهداری و فروش مواد خوردنی ، آشامیدنی و بهداشتی و اماکن عمومی موظفند ضمن رعایت ضوابط مربوط به خود ، مقررات و توصیه های اعلام شده توسط وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی را نیز در این زمینه رعایت نموده و قبل از صدور پروانه کسب ، نظریه بهداشتی از این وزارتخانه کسب نمایند .

ماده ۹ - وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی علاوه بر وظیفه قانونی مبارزه با ناقلین بیماریها عهده دار نظارت بر امر مبارزه با بندپایان ، جوندگان و حیوانهای ناقل بیماریها نیز می باشد . مراجع ذیربط ملزم به رعایت دستورالعملهای بهداشت محیطی این وزارتخانه در این مورد هستند .

ماده ۱۰ - بمنظور پیشگیری از شیوع بیماریهای منتقل شده بوسیله بند پایان و حیوانهای ناقل بیماری و همچنین جلوگیری از آلودگی محیط به سموم و مواد شیمیایی و در صورت امکان روشهای مبارزه از طریق بهسازی محیط ارجح بوده و دستگاههای اجرایی ذیربط موظف به بهسازی کانونهای جلب و تکثیر بندپایان و حیوانهای ناقل برابر توصیه ها و دستورالعملهای وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی می باشند .

تبصره - شهرداری ها مکلفند در تنظیم روشهای جمع آوری ، حمل و دفع زباله شهر و سایر خدمات شهری دستورالعملها و توصیه های وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی و سایر مراجع ذیربط را رعایت نمایند .

ماده ۱۱ - صدور مجوز ورود و ترخیص و کنترل بهداشتی هر نوع دام و فرآورده های خام دامی با توجه به نص مواد (۲-۳-۴-۷-۸) قانون سازمان دامپزشکی کشور (مصوبه سال ۱۳۵۰) که مؤخر بر قانون مواد خوردنی و بهداشتی است علی الاطلاق و در تمام مراحل اعم از تولید ، توزیع و عرضه از لحاظ پیشگیری و مبارزه با بیماریهای دامی و بیماریهای مشترک انسان و دام بر عهده سازمان دامپزشکی می باشد .

طبیعی است چنانچه عرضه فرآورده های خام دامی موجب بیماریهای مختص انسان شود و همچنین مواردی که در فرآورده های خام دامی تغییراتی داده شود که مواد حاصل شده ، فرآورده خام دامی تلقی نگردد ، مسئولیت کنترل بهداشتی بر عهده وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی است که مطابق قانون مواد خوردنی ، آشامیدنی ، آرایشی و بهداشتی (مصوبه ۱۳۴۶) و اصلاحات آن انجام خواهد شد .

ماده ۱۲ - وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی از طریق شبکه های بهداشتی درمانی و خانه های بهداشت در روستاها ضمن آموزش گسترده با بسیج مردم و جلب همکاری بین

بخشی در زمینه مسائل بهداشت محیطی از قبیل جمع آوری و حمل و دفع بهداشتی زباله ، دفع بهداشتی مدفوع و فضولات حیوانی ، بهسازی معابر و جداسازی محل نگهداری دام و پرندگان از محل سکونت انسان ، نظارت و پیگیری لازم را داشته و همچنین در جهت بهسازی منابع و کنترل کیفی آب آشامیدنی ، جمع آوری و دفع بهداشتی فاضلابها ، کنترل اماکن عمومی و مراکز تهیه ، توزیع ، نگهداری و فروش مواد غذایی اقدام نماید .

آیین نامه اجرایی قانون اصلاح ماده ۱۳ قانون مواد خوردنی ، آشامیدنی ، آرایشی و بهداشتی ماده واحده : ماده ۱۳ قانون مواد خوردنی ، آشامیدنی ، آرایشی و بهداشتی مصوب سال ۱۳۴۶/۴/۲۲ به شرح زیر اصلاح می گردد :

ماده ۱۳- تخلف از مقررات بهداشتی نظیر عدم رعایت بهداشت فردی ، وضع ساختمانی ، وسایل کار ممنوع است و مستوجب مجازات می باشد . مقررات بهداشتی مربوط به مراکز تهیه و تولید ، نگهداری ، توزیع ، فروش و حمل و نقل مواد خوردنی ، آشامیدنی ، آرایشی و بهداشتی و اماکن عمومی در آئین نامه اجرائی این ماده تعیین خواهد شد . تخلف از مقررات مذکور مستوجب مجازاتهای بازدارنده از بیست و پنج هزار (۲۵۰۰۰) تا پانصد هزار (۵۰۰۰۰۰) ریال جریمه نقدی بازاء هر مورد نقض مقررات بهداشتی خواهد بود . میزان مجازاتهای یاد شده بر اساس نرخ تورم (هر سه سال یک بار) بنا بر اعلام بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و تأیید هیأت وزیران قابل افزایش است .

مأمورینی که از طرف وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی برای نظارت بهداشتی اماکن و مراکز موضوع این ماده تعیین می شوند مکلفند متخلفین از مقررات بهداشتی را با ذکر موارد تخلف با تنظیم گزارشی به مسئول بهداشت محل معرفی نمایند . مسئول بهداشت محل در صورت تأیید گزارش به صاحب مرکز و یا مسئولین مربوطه اخطار می نماید تا نسبت به رفع نواقص بهداشتی در مهلت تعیین شده اقدام کند در صورت عدم رفع موارد تخلف ، دستور تعطیل محل و مهر و موم و یا لاک و مهر آنرا صادر می نماید و پس از برطرف شدن نواقص و تأیید مسئول بهداشت محل از واحد مربوطه رفع تعطیل و فک مهر و موم خواهد شد . در تمام موارد مذکور پرونده جهت رسیدگی به دادگاه صالحه ارجاع می گردد .

مقررات بهداشتی ، وظایف و مسؤولیتهای مسئول بهداشت محل و مأمورین نظارت ، مدت زمانهای لازم برای رفع نواقص بهداشتی و سایر امور مربوطه در اجرای این ماده واحده در آئین نامه اجرایی این قانون مشخص خواهد شد .

تبصره ۱- صاحبان مراکز مزبور در صورتی که اقدامات انجام شده را خلاف قانون و مقررات بدانند می توانند به مرجع قضایی صالح شکایت نمایند .

تبصره ۲- مأمورین انتظامی موظفند در تمام مراحل اجرای عملیات بازرسی ، تعطیل و مهر و موم یا لاک و مهر کردن محل ، همکاری لازم را با مأمورین وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی به عمل آورند .

تبصره ۳- آئین نامه اجرائی این قانون توسط وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی تدوین می‌گردد .

قانون فوق مشتمل بر ماده واحده در جلسه علنی روز یکشنبه مورخ سیزدهم آذر ماه یکهزار و سیصد و هفتاد و نه مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۷۹/۹/۲۰ به تأیید شورای نگهبان رسیده است .

در اجرای تبصره سه قانون اصلاح ماده ۱۳ قانون مواد خوردنی ، آشامیدنی ، آرایشی و بهداشتی آذر ماه ۱۳۷۹ مجلس محترم شورای اسلامی ، بدینوسیله آئین نامه اجرایی ماده مذکور را مشتمل بر ۵ فصل ، ۹۵ ماده ، ۵۴ تبصره و ۴۶ بند بشرح ذیل تصویب می نماید .

فصل اول : بهداشت فردی

فصل دوم : شرایط ساختمانی و بهداشتی مراکز تهیه ، تولید ، توزیع ، نگهداری و فروش مواد غذایی و اماکن عمومی

فصل سوم : وسایل و لوازم کار

فصل چهارم : وظایف مسئول بهداشت محل و مأمورین نظارت و تکالیف صاحب یا مدیر محلهای مشمول قانون

فصل پنجم : طبقه بندی اماکن و مراکز و کارگاهها و کارخانجات از لحاظ شمول مواد این آئین نامه

ماده ۶۸۸ قانون مجازات اسلامی :

هر اقدامی که تهدید علیه بهداشت عمومی شناخته شود از قبیل آلوده کردن آب آشامیدنی یا توزیع آب آشامیدنی آلوده ، دفع غیر بهداشتی فضولات انسانی و دامی و مواد زاید ، ریختن مواد مسموم کننده در رودخانه ها و زباله در خیابانها ، کشتار غیر مجاز دام ، استفاده غیر مجاز فاضلاب خام یا پس آب تصفیه خانه های فاضلاب برای مصارف کشاورزی ممنوع می‌باشد و مرتکبین چنانچه طبق قوانین خاص مشمول مجازات شدیدتری نباشند به حبس تا یک سال محکوم خواهند شد.

تبصره ۱: تشخیص این که اقدام مزبور تهدید علیه بهداشت عمومی و آلودگی محیط زیست شناخته می شود یا خیر و نیز اعلام جرم مذکور بعهدده وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی و سازمان حفاظت محیط زیست می باشد .

تبصره ۲: منظور از آلودگی محیط زیست عبارتست از پخش یا آمیختن مواد خارجی به آب یا هوا یا خاک یا زمین به میزانی که کیفیت فیزیکی ، شیمیایی یا بیولوژیک آن را بطوری که به حال انسان یا سایر موجودات زنده یا گیاهان یا آثار یا ابنیه مضر باشد تغییر دهد .

قانون اصلاح تبصره ۱ ماده ۶۸۸ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) مصوب ۱۳۷۵/۳/۲

ماده واحده - تبصره ۱ ماده ۶۸۸ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) مصوب ۱۳۷۵/۳/۲ مجلس شورای اسلامی به شرح زیر اصلاح می گردد :

تبصره ۱- تشخیص اینکه اقدام مزبور تهدید علیه بهداشت عمومی و آلودگی محیط زیست شناخته می شود و نیز غیر مجاز بودن کشتار دام و دفع فضولات دامی و همچنین اعلام جرم مذکور حسب مورد برعهده وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی ، سازمان حفاظت محیط زیست و سازمان دامپزشکی خواهد بود .

قانون فوق مشتمل بر ماده واحده در جلسه علنی روز چهارشنبه مورخ هشتم مرداد ماه یکهزار و سیصد و هفتاد و شش مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۷۶/۵/۱۹ به تائید شورای نگهبان رسیده است.